

KS. STANISŁAW TYLUS SAC

**ŁACIŃSKA PARAFIA KATEDRALNA W ŁUCKU W 1815 R. NA
PODSTAWIE *STATUS ANIMARUM PAROCHIAE LUCEORIENSIS*.
DUCHOWIEŃSTWO DIECEZJALNE I OBSZAR PARAFII**

W Archiwum Diecezji Łuckiej, które kilka lat temu w szątkowym stanie zostało zdeponowane w Ośrodku Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, a które czeka cierpliwie na zmikrofilmowanie i skatalogowanie przez Ośrodek, znajduje się XIX-wieczny rękopis pt. *Status animarum parochiae Luceoriensis*. Księga obejmuje lata 1815-1819. Sporządzano w niej, w tym okresie, każdego roku, spisy domów i ludzi według jednego schematu. Rękopis jest bardzo dokładnym spisem wszystkich miejscowości przynależnych do parafii (w liczbie 67) i wszystkich mieszkańców wyznania rzymskokatolickiego (2.618 w 1815 r.) tychże miejscowości, które autor dzieli na miasto Łuck, wsie, wioski, siedliska, majdany, folwark i uroczysko (zob. tab. 1). Według *Status animarum* miasto Łuck liczyło w 1815 r. 1.242 mieszkańców i ok. 150 domów (ich dokładna liczba nie jest możliwa do ustalenia, gdyż brakuje w spisie z tego roku właśnie 2 końcowych kart, które zostały wydarte¹), w których mieszkali łacinnicy. W XX w. na terenie tej dawnej parafii powstały jeszcze dwie nowe: Kiverce (1923) i Poddębce (1937). Tabela poniższa przedstawia stan parafii w 1815 r. i w 1937 r. Okazuje się, że tylko wioska Przedmoście, wszystkie siedliska i uroczysko z 1815 r. nie istniały już w XX w. Niektóre miejscowości zmieniły nieznacznie swe nazwy.

¹ K. 16v-17.

Tab. 1.

Stan parafii łuckiej w 1815 r.	Stan parafii łuckiej w 1937 roku ²
I. Miasto	I. Miasto
Łuck	Łuck
II. Wsie	II. Wsie
1. Bajów	1. Bajów
2. Bodiaczów	2. Bodiaczów, par. Kiwerce
3. Boholuby	3. Boholuby
4. Bohuszówka	4. Boguszówka
5. Boruchów	5. Boruchów, par. Poddębce
6. Botyn	6. Botyń, par. Poddębce
7. Bukowa	7. Bukowa
8. Czerczyce	8. Czerczyce
9. Hnidawa	9. Hnidawa
10. Jarowica	10. Jarowica
11. Iwańczyce	11. Iwańczyce
12. Kiwirce	12. Kiwerce, par. od 1923 r.
13. Kniahyninek	13. Kniahininek
14. Krupa	14. Krupa
15. Kulczyn	15. Kulczyn
16. Łyszczce	16. Łyszczce, par. Poddębce
17. Miłusze	17. Miłusze
18. Nieboszczka	18. Niebożka
19. Poddębce	19. Poddębce, par. od 1937 r.
20. Podhajce	20. Podhajce Małe, Wielkie
21. Połonna	21. Połonna
22. Serniki	22. Serniki
23. Worotniów	23. Worotniów, par. Poddębce
24. Wyszków	24. Wyszków
25. Zaborol	25. Zaborol
26. Zwirów	26. Zwierów, par. Poddębce
27. Żydyczyn	27. Żydyczyn
III. Wioski	
1. Boratynek Mniejszy	1. – brak – istnieje natomiast Boratyn
2. Boratynek Większy	2. ———
3. Dworzec	3. Dworzec
4. Górka	4. Górka
5. Harażdża	5. Harażdża, par. Poddębce
6. Hawczyce	6. Hawczyce, par. Kiwerce
7. Horodyszczce	7. Horodyszczce
8. Jeziórko	8. Jeziórko
9. Kleczany	9. Kleczany
10. Klepaczków	10. Klepaczków
11. Kopcze	11. Kopcze Czeskie, Ruskie, par. Poddębce

² *Elenchus ecclesiarum et cleri saecularis et regularis dioecesis luceoriensis pro anno Domini 1938*, Łuck 1937, s. 26-29.

12. Krasne	12. Krasne
13. Kuczkarowiec	13. Kuczkarowiec
14. Liplany	14. Lipiany
15. Niemieckie	15. Niemieckie
16. Olszany	16. Olszany
17. Omelanik	17. Omelanik Mały, Wielki
18. Omelaniczek	18. _____
19. Ozdów	19. Ozdów
20. Podha[j]czyki	20. Podhajecka kol.
21. Przedmoście	21. _____
22. Rokinie	22. Rokinie Nowe, Stare
23. Rowańce	23. Rowańce
24. Sapahów	24. Sapohów, par. Kiwerce
25. Siekierzyce	25. Sikirzyce
26. Stawek	26. Stawek
27. Teremne	27. Teremne
28. Trościanka	28. Trościanka
29. Wiszniów	29. Wiszniów, par. Poddębce
30. Wólka	30. Wólka; również w par. Kiwerce
31. Zmininiec	31. Zmieniniec
32. Żabka	32. Żabka, par. Kiwerce
IV. Majdany	
1. Smolarnie Żydyczyńskie: Klepaczowska, Slepetycka i Żeleźnicka, czyli Majdany	1. Smolarnia, par. Kiwerce
2. Hawczyce	2. _____
V. Siedliska	
1. Dywinek	1. _____
2. Karasówka	2. _____
3. Krasne	3. _____
4. Liplanki	4. _____
VI. Folwark	
Kozin	Kozin
VII. Uroczysko	
Wierzchpolle	_____

Oryginalny tytuł dzieła z 1815 r. brzmi: *Status animarum parochiae Luceo-riensis^a cum annotatione personarum tam^b capatum Sacrae Communionis, quam eius sum(m)endae^c nondum aptarum circa visitationem domorum in eunte anno^d e- Domini^g millesimo^f octingentesimo decimo quinto^h. i- "N° 1815°".^j* W poszczególnych latach 1816-1819, w powtarzanym tytule (k. 42, 83v, 126, 163), istnieją minimalne odmianki, które zaznaczyłem wyżej małymi literami³.

³ ^a 1816 *Luceoriae*; ^b 1817-1819 brak; ^c 1816 *sumendae*, 1817-1819 *summendae*; ^d 1819 *an(n)o*; ^{e-f} 1817 brak; ^g 1819 *D(omi)ni*; ^h analogicznie do lat 1816-1819: *sexto, septimo, octavo, nono*; ^{i-j} 1817-1819 brak.

Księga służyła przede wszystkim do rejestracji parafian rzymskokatolickich, spowiadających się w katedrze przed świętami Wielkanocy. Księga zaznacza także na końcu spisu (k. 38) registr osób z innych parafii, spowiadających się przed Wielkanocą w katedrze. Unitów i prawosławnych zaznaczano tylko w przypadku małżeństw mieszanych.

W tym celu podzielono każdą kartę na rubryki, gdzie wpisywano (zob. tab. 2.): miejscowości, domy i mieszkańców (z imienia i nazwiska); stan cywilny (*Status*); fakt bierzmowania (*Confirmati*) i spowiedzi św. (*Confessi*). Mimo zaznaczonej przez wszystkie karty rubryki *confirmati*, nie odnotowano żadnego przypadku bierzmowania. Kolejne dwie rubryki dotyczyły zdolności lub niezdolności (ta rubryka dotyczyła dzieci) do przyjmowania Komunii św. (*Capaces Sacrae Communionis; Nondum capaces ejusdem*). Te zaś wyodrębniły w obydwu wymienionych rubrykach płeć (*Viri; Feminae*). Z kolei te miały jeszcze podział na wiek osoby wpisanej (*Aetas*) i wymieniały kolejny numer osoby (*Numerus personarum*).

Tab. 2.

Wyszczególnione miejscowości, domy i nazwiska	<i>Status</i>	<i>Confirmati</i>	<i>Confessi</i>	<i>Capaces Sacrae Communionis</i>				<i>Nondum capaces ejusdem</i>					
				<i>Viri</i>		<i>Feminae</i>		<i>Viri</i>		<i>Feminae</i>			
				<i>N^{rus} per-son(arum)</i>	<i>Ae-tas</i>	<i>N^{rus} per-son(arum)</i>	<i>Ae-tas</i>	<i>N^{rus} per-son(arum)</i>	<i>Ae-tas</i>	<i>N^{rus} per-son(arum)</i>	<i>Ae-tas</i>		

Przy nazwisku wypisywano często pokrewieństwo rodzinne (np. syn, córka, siostra, brat, krewny, kuzyn, sierota), sprawowany urząd (np. stolnik, starosta, dziedzic, posesor, rządca, ekonom) i zawód wykonywany (np. lokaj, służący, kucharz, furman). Niniejszy artykuł nie dotyczy tych zagadnień, dlatego je pomija, zachęcając zainteresowanych do badań nad ludnością Łucka i okolicy, odsyłając do tej księgi. Ześrodkowuje się jedynie nad obsadą parafii łuckiej, czyli katedralnej i przedstawia miejscowości tworzące teren ówczesnej parafii.

Łuck, miasto gubernialne i powiatowe, posiadało katedrę już od połowy XIV w. Tu rezydował biskup łucki, a od 1798 r. łucko-żytomierski w osobie Kaspra Cieciszowskiego⁴. *Status animarum* pod numerem 110 z 1815 r. wymienia na przedmieściu Łucka, za mostem Bazylikańskim: Oficynę JWo Pasterza.

⁴ Ostatni bp kijowski 1784 (od 1775 r. koadiutor bpa kijowskiego), biskup łucko-żytomierski w latach 1798-1827, następnie arcybiskup mohylewski, zmarł 28 IV 1831 r. w Łucku, *Encyklopedia Katolicka* (dalej cyt. EK), t. 3, kol. 464.

Wśród służby biskupa K. Cieciszowskiego spis wymienia 12 osób. Oprócz nich rezydował w dworze biskupim Antoni Suffczyński, kasztelan, wraz ze swoim służącym Benedyktem Bieleckim. Służbę biskupa ordynariusza stanowili: kuchmistrz, kamerdyner, lokaj, strzelec, kucharz, kuchta, dwaj służący, chłopiec do nauki w kuchni i stangret. Funkcję marszałka dworu biskupiego pełnił Andrzej Ryndzki. Domem zarządzał Maciej Karczewski, nazywany tu kredencierzem, który mieszkał wraz z rodziną w osobnym domu (nr 106 w spisie).

W Łucku przebywał także biskup sufragan łucko-żytomierski Jan Kanty Bożydar Podhorodeński (1804-1832), zajmując mieszkanie w zamku „okólnym”, w murach kolegium katedralnego, wraz ze swoją służbą (6 osób). Aneks poniższy uwzględnia jeszcze organistę katedralnego Wojciecha Głębskiego, kuchmistrza katedralnego Klemensa Wolińskiego i zakrystianina Jana Petryńskiego.

Duchowieństwo diecezjalne parafii katedralnej *Status animarum* dzieli na cztery grupy: kanoników, wikariuszy, mansjonarzy i angelistów (zob. tab. 3.). Mansjonarze⁵ byli kapłanami pełniącymi obowiązki wieczystych wikariuszy przy kościele (to nie to samo co wikarzy katedralni), w tym wypadku przy katedralnym łuckim, do których należały: pomoc w duszpasterstwie, odprawianie mszy o Matce Bożej, odmawianie bądź śpiewanie godzin kanonicznych ku czci Matki Bożej. Do obowiązków mansjonarzy należało odprawianie uroczystych nabożeństw i procesji maryjnych w niedziele i święta. Kolegium mansjonarzy kierował prepozyt i on zasadniczo ich dobierał. Prepozyt miał oddzielne uposażenie i mieszkanie, mansjonarze zaś mieszkali wspólnie i ich beneficjum stanowiło wspólny majątek⁶.

Angeliści, zwani też tutaj altarzystami, stanowili kolegium księży (w Łucku nazywani *mansjonarii tit. SS. Angelorum*⁷), odprawiających codziennie mszę wotywną o Aniołach (*de Angelis*, stąd nazwa) w kaplicy św. Kazimierza. Codziennie celebrowali drugą mszę za zmarłego fundatora Aleksandra Sanguszkę (†1653), starostę włodzimierskiego, wojewodę podolskiego i wołyńskiego i jego żonę (Katarzynę ze Służewa Uchańską, †1650). W Łucku istnieli od 1622 r., kiedy fundator kolegium przeniósł go z parafii Horochów do katedry. Mieli oni wspólny stół z mansjonarzami i wikariuszami łuckimi. Wikariusze wraz z mansjonarzami, angelistami i psalterzystami stanowili kolegium niższe duchowieństwa katedralnego⁸. Podobne kolegium istniało również na Wawelu

⁵ *Directorium officii divini ac missarum ad usum diaecesis Luceoriensis pro anno Domini 1802* [...], Luceoriae b.r. (dalej cyt. *Dir 1802*) nazywa ich „mansjonarii Tit. Bssmae”.

⁶ L. KRÓLIK, *Organizacja diecezji łuckiej i brzeskiej od XVI do XVIII wieku*, Lublin 1983, s. 235, 292; *Słownik łaciny średniowiecznej w Polsce*, t. 6, zes. 1 (45), Wrocław 1985, kol. 93-94.

⁷ *Dir 1802*.

⁸ KRÓLIK, dz. cyt., s. 235-237.

w Krakowie od 1630 roku⁹. *Status animarum* wymienia również grupę studentów seminarium duchownego w Łucku.

Tab. 3.

Duchowieństwo parafii łuckiej				
Biskupi	Kanonicy	Wikariusze katedralni	Mansjonarze katedralni	Angeliści
1. Pasterz [diecezji – Cieciszowski] 2. Biskup [sufragan] Podhorodeński	1. Bossakowski oficjał 2. Gągalski kanonik, podkustoszy katedralny 3. Zawadzki kanonik, poddziekani 4. Krzyżanowski viceregens seminarium, kanonik gremialny katedralny	1. Łowecki 2. Bacho[w]ski 3. Moroz 4. Markowski 5. Boratyński 6. Wołowski profesor seminarium	1. Łosowski 2. Wodziński	1. Mikulski kanonik 2. Doktorowicz 3. Wasert

Kapituła katedralna łucka posiadała na własność połowę wsi Bukowej i połowę wioski Niemieckie¹⁰. Druga połowa wsi Bukowej przed 1815 r. została sprzedana przez cara hrabiemu Esterhazemu, gen. rosyjskiemu. Trynitarze łuccy posiadali część Boruchowa, Jarowicę, Siekierzyce, Wyszków, a bonifratrzy łuccy siedlisko Karasówkę, którą otrzymali od mieszczanina łuckiego Jana Piotrowicza. *Status animarum* zaznacza fakt przynależności do jezuitów dwóch wsi: Botyna i Łyszcz (do 1773 r.), wpisując przy ich nazwach wieś pojezuicka.

Do kapituły katedralnej unickiej należały: Rowańce, połowa Niemieckiego, połowa Kulczyna, Liplany, Teremne. Przed 1815 r. Kulczyn, Liplany i Teremne zostały oddane przez cara rosyjskiego gen. Passekowi. Opactwo unickie bazylianów w Żydyczynie posiadało wsie: Boholuby, Jeziórko, Klepaczów, Liplanki, Nieboszczka, Rokinie, Sapahów, Smolarnie Żydyczyńskie, Żabka, Żydyczyn.

Oprawa półskórkowa *Status animarum* jest mocno uszkodzona przez mole; są liczne przetarcia. Na wierzchniej stronie oprawy wklejono 2 kartki z bliżej nieznaną, drukowaną, książką w języku łacińskim. Jedna z nich wklejona została w całości, z drugiej pozostały bardzo małe fragmenty. Z tej pierwszej można odczytać numer strony (319). Na niej zaś naklejona jest mała niebieska

⁹ K. Mrowiec, *Angeliści*, EK, t. 1, Lublin 1973, kol. 548.

¹⁰ Już bp łucki Jerzy Chwalczewski (1535-1547) nadał kapitule łuckiej wieś Łyszcz i część Niemieckiego, Królik, dz. cyt. s. 199.

kartka, na której drukowanymi literami wyciśnięto tytuł *STATUS ANIMARUM PAROCHIE LUCEORIENSIS* oraz dopisano pod spodem czarnym atramentem: ab a^o 1815° ad a^m 1819^m. W górnym lewym rogu tej kartki tytułowej, tym samym atramentem i tą samą ręką, wpisano N 5., a po prawej górnej stronie ołówkiem 29, już inną ręką. Dawniej oprawa była zawiązywana czterema skórzanymi rzemykami, po których zostały końcowe fragmenty, tkwiące jeszcze w oprawie. Rogi oprawy zostały usztywnione skórą.

Księga liczy obecnie 213 kart. Paginacja została wykonana przeze mnie ołówkiem na środku prawej karty na górze. W trzech miejscach wydarto po kilka kart (pomiędzy k. 16v-17 [2 karty], 102v-103 [prawdop. 3 karty], 130v-131 [8 kart]). Wymiar kart wynosi 38 x 24 cm. Pismo jest staranne i zostało wykonane czarnym atramentem, jedną ręką. Księga została spisana w języku polskim, za wyjątkiem nagłówków w rubrykach, sporządzonych w języku łacińskim. Wyjątkowo tylko dla 1815 r. sporządzono te rubryki przy opisie parafii w języku polskim, a które to właśnie niżej zostały opublikowane. Pierwszy spis z 1815 r. musiał być sporządzony przed 20 IX 1815 r. W tym dniu bowiem zmarł w Łucku ks. Marcin Bossakowski¹¹, prałat, wiceoficjał i regens seminarium, którego jeszcze *Status animarum* wymienia wśród żywych. Potwierdza to również fakt wystąpienia wśród wikariuszy katedralnych ks. Michała Boratyńskiego, który już 7 XI 1815 r. w innych źródłach, wymieniany jest jako wikariusz parafii w Turzysku¹².

Status animarum wnosi dużo wiadomości do badań nad ludnością łacińską parafii Łuck w początkach XIX w. Na jej podstawie możemy dokładnie określić granice parafii i skład ludnościowy Łucka i okolic oraz sytuację własnościową. Okazuje się, że były one w ogromnej masie zamieszkałe w tym czasie przez ludność pochodzenia polskiego, o czym świadczą nazwiska. Przy skąpych informacjach do tych terenów, rękopis ten jest tym bardziej pożyteczny i sędzę, że może być wykorzystany przez historyków, zajmujących się tymi terenami.

Do przypisów w aneksie wykorzystałem materiały łuckie złożone w Ośrodku Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych. Znalazły one miejsce zwłaszcza przy krótkich biogramach kapłanów łuckich. Daty wymieniane przy ich funkcjach nie są datami *a quo*, ale często pierwszymi informacjami występującymi o tych kapłanach w materiałach łuckich, bądź w schematyzmach łuckich z 1802, 1837 i 1841, które również uwzględniłem. Informacje o małżonkach dziedziców bądź posesorów, wraz z liczbą ich lat, pochodzą z rękopisu przedstawianego w niniejszym artykule, ze *Status animarum parochiae Luceoriensis*.

¹¹ *Księga zmarłych kapłanów diecezji łuckiej* (dalej cyt. KZK), Archiwum Diecezji Łuckiej (dalej cyt. ADŁ), [Łuck b.r.], rkp., pod datą 20 IX 1815 r.

¹² ADŁ, *Turzysk-koperta*.

W przypisach zastosowano następujące skróty (poza powszechnie znanymi):

* urodzony

archid. – archidiakon

c. – córka

cur. – curatus (proboszcz)

el. – elevatus

exam. – egzaminator

gen. – generalny

grem. – gremialny

kapit. – kapituła

kat. – katedry

koleg. – kolegiaty

kom. – komendarz (wikariusz pełniący z ramienia proboszcza jego funkcję)

kons. – konsystorz

łuc. – łucki

mans. – mansjonarz

prep. – prepozyt (proboszcz parafii; proboszcz kapituły)

s. – syn

STD – Sanctae Theologiae Doctor

STM – Sanctae Theologiae Magister

star. – starosta

w. – wojsk

żytom. – żytomierski

Uwaga!

W niniejszej edycji zachowano dokładnie skróty odnoszące się do pochodzenia społecznego, np. Ur. (Urodzony), W. (Wielmożny) itp. Pozostawiono dosłowną pisownię nazw miejscowości podłuckich, jak również odnotowano podwójną nazwę rzeki (Styr i Ster). Zachowano także starą pisownię skrótu X. (Książdz), XX. (Książzy).

3° U Wo JXa kanonika Zawadzkiego¹⁸ poddzikaniego

Ur. Marcin Skrzyński pisarz

1° U Wo JXa Krzyżanowskiego¹⁹ viceregensa seminarii, kanonika gremial(nego) katedr(alnego)

Ur. Piotr Lewicki lokaj

U XXży Wikariuszów katedr(alnych) służąceU Wo JXa Łoweckiego²⁰

Ur. Leon Wolski

Ur. Piotr Wolski

U Wo JXa Bacho[w]skiego²¹

Ur. Józef Wierzański służący

U Wo Jmcia Xa Moroza²²

Ur. Ignacy Karbowski służący

U Wo Jmcia Xa Markowskiego²³

¹⁸ Zawadzki Łukasz, wik. kat. łuc. 1798, wicedziekan 1808, kan. hon. łuc. 1809, senior wikariuszy 1823 (bez wicedziekana), wik. kat. łuc. 1827, † 2 V 1829 w Łucku, w wieku lat 73; ADŁ, *Dir 1802*; KZK, *Status animarum 1815-1817*; *Turzysk*; *Torzczyn*; *Materiały do obsady parafii-Łuck*.

¹⁹ Krzyżanowski Marcin, cur. derazneński 1801-1802, mans. tit. BMV w Łucku 1803, kom. mielnicki 1807, wiceregens semin. 1815, kan. grem. łuc. 1815, dziekan łuc. 1816, dziekan łuc. i dubieński 1817-1830, tylko dziekan dubieński 1829, asesor kons., regens semin., prokur. kapit., adm. (cur.) par. wielednickiej 1821-1837, cur. wielednicki 1830, STD, archid. kapit. łuc., oficjał kons. gen. łuc., exam. 1837, prob. kowelski 1838, *Dir 1802*, 1837, *Directorium officii divini ac missarum ad usum dioecesis Luceoriensis pro anno Domini 1841[...]*, b.m.r. (dalej cyt. *Dir. 1841*); ADŁ, *Status animarum 1815-1819*; *Derażne-koperta-XX Proboszczowie*; *Mielnica-koperta-XX Proboszczowie, Torzczyn*; *Dek. owrucki-Wieledniki*; *Materiały do obsady parafii-Derażne-Wieledniki-Kowel*.

²⁰ Lowecki Stanisław, * 1787, ord. 1810, wik. kat. łuc. 1815-1820 (w 1822 figuruje jeszcze w spisie wik. łuc.), kan. hon. łuc. 1817, czas. adm. (rektor) torczyński 1817, kom. berezneński 1820, prob. berezeński 1822, kan. kat. łuc. 1822, wik. nieświcki 1823, STD, asesor kolegium rz.-kat. 1828, prał. kanclerz kat. łuc. 1837, wiceoficjał 1841, prał. dziekan 1842, † 1857, ADŁ, *Łuck*; *Status animarum 1815-1819*; *Torzczyn-koperta-XX Proboszczowie*; *Berezne-koperta-XX Proboszczowie*; *Torzczyn*; *Luboml*; *Materiały do obsady parafii-Berezne*; *Dir 1837*; *Dir 1841*.

²¹ Bachowski Jan, wik. kat. łuc. 1815-1816, adm. maciejowski 1816 (w późniejszych aktach kom. 1817 – commendarius officiosus), prep. 1819, wicedziekan kowelski 1825, dziekan 1828-1829, kan. hon. łuc. 1828, ADŁ, *Maciejów-koperta-Prepozyci maciejowski*; *Status animarum 1815, 1816*; *Maciejów-koperta-Komendarze*; *Materiały do obsady parafii-Maciejów*.

²² Moroz Stanisław, wik. kat. łuc. 1815-1817, kom. stepański 1817, cur. stepański 1820-1826, jednocześnie adm. w Równem 1824, już tylko w Równem 1827, prep. rówieński 1828-1864, kan. hon. ołycki 1841, prał. koleg. ołyckiej, † 10 XI 1864 w Równem, w wieku 76 lat, pogrzeb. na cment., *Dir 1837, 1841*; ADŁ, *Równe-koperta I*; *Równe-koperta I-kartka*; ks. Wybranowski Józef; *Status animarum 1815-1817*; *Derażne-koperta-XX Proboszczowie*; *Materiały do obsady parafii-Stepań-Równe*; *Stepań-koperta*.

²³ Markowski Franciszek Borgiasz, wik. kat. łuc. 1814-1827, advocatus iuratus consistorii generalis 1814-1822, adm. stepański 1826-1827, cur. stepański 1828-1830, równocześnie kom.

Ur. Kazimierz Markowski brat

Paweł Lewicki służący

U Wo Jmcia Xa Boratyńskiego²⁴

Kozłowski

U Wo Jmcia Xa Wołowskiego²⁵ profesora seminarii

Ur. Feliks Piasecki kuzyn

[k. 4v] **Służące WW XXży Mansjonarzów Katedralnych**

U Wo JXa Łosowskiego²⁶

Ur. Alojzy Bylina

U Wo Jmcia Xa Wodzińskiego²⁷

Franciszek Sienkowski

Służące WWch Jchm XXży Anielistów

U Wo Jm. kanonika Mikulskiego²⁸

Józef Puchaczewski

U Wo Jmcia Xa Doktorowicza²⁹

Ur. Antoni Mederski

U Wo Jmcia Xa Waserta³⁰

Ur. Filip Kowalewski

kościół św. Jana w Zasławiu 1830-, cur. zasławski (św. Jan) 1837, równocz. adm. par. Łabuń 1838-1844, dziekan ostrogski 1851, ADŁ, *Status animarum 1815-1819; Torczyn; Lubomł; Materiały do obsady parafii-Zasław św. Jan-Łabuń-Stepań; Dir 1837; Dir 1841; Stepań-koperta.*

²⁴ Boratyński Michał, s. Franciszka i Antoniny z Zareńbów, wik. kat. łuc. 1815, wik. turzyski 1815-1819, kom. turzyski 1819, wik. łuc. 1820-1822, kom. w Horyńgrodzie 1822, cur. w Horyńgrodzie 1828-1850, wicedziekan rówieński 1830-1845, prob. i dziekan kowelski, kan. łuc. 1850, † na tyfus 3 II 1864 w Kowlu, mając 76 lat, pogrzeb. 6 II na cment. par. w Kowlu, ADŁ, *Kowel 1864/2; Status animarum 1815; Turzysk; Kowel-koperta; Materiały do obsady parafii-Turzysk-Kowel-Horyńgród; Dir 1837; Dir 1841; Horyńgród-koperta.*

²⁵ Wołowski Jan, * 1789, kapł. 1811, wik. kat. łuc. 1815-1816, prof. semin. 1815, angelista w Łucku 1817, STM, kan. hon. łuc., kom. horochowski 1817, prep. horochowski 1818-1853; wicedziekan włodzimierski 1821-1823, kan. kat. żytom., exam. 1837, prał. kanclerz kat. łuc. 1847, † 3 VIII 1853 w Łucku, mając 64 lata, ADŁ, *Łuck(Łuck1853/53); Horochów-koperta-XX Proboszczowie; Status animarum 1815-1817; Dir 1837; Materiały do obsady parafii-Horochów.*

²⁶ Łosowski Augustyn (Łosowski), mans. kat. łuc., kan. prowizor szpitala Św. Krzyża w Ołyce, † z suchot 5 VIII 1834 w Ołyce, mając 75 lat, ADŁ, *Ołyka 1834/63 Ołyka-koperta; Status animarum 1815-1819.*

²⁷ Wodziński Jan, mans. kat. łuc. 1815, kan. hon. kat. łuc., przebywał jako rezydent przy par. w Turzysku 1837, † 17 V 1843 w Turzysku, w wieku 69 lat, ADŁ, *KZK; Status animarum 1815-1819; Turzysk-koperta; Dir 1837, 1841.*

²⁸ Mikulski Ignacy, wik. kat. łuc. 1802, kan. hon. łuc. 1815, senior angelista, † 10 XI 1826 w Łucku, w wieku 78 lat, *Dir 1802; ADŁ, KZK; Status animarum 1815-1819; Ołyka.*

²⁹ Doktorowicz Teodor, wik. kat. łuc. 1802, angelista łuc. 1815-1819, † 13 X 1833 w Łucku, mając 81 lat, ADŁ, *KZK; Status animarum 1815-1819; Dir 1802.*

³⁰ Wasert (Wassart, Wassert), angelista kat. łuc. 1815-1818, ADŁ, *Status animarum 1815-1818.*

Ur. Teodor Malinowski

W Seminarium Fioleci

Franciszek Scijewski

Anastazy Kusiłowicz

Nikodym Jabłoński

Bronisław Jabłoński

Ignacy Choiecki

Ludwik Czechowski

Szymon Nowicki chłopiec JXa Dodolskiego³¹ kleryka

Studenci w Seminarium

Ur. Antoni Mińkowski

Ur. Tomasz Czemerowski

Ur. Józef Godlewski

Ur. Aleksander Szmorczewski

16° Stancja przy Bramie

Ur. Jan Petryński zakrystian katedr(alny)

[...]

[k. 9] **42. Mury do mieszkania XXży Anielistów**

Stancja 3^{cia} Jan Treliński lokaj JWo JXa Podhorodeń(skiego) Biskupa

[...]

[k. 14v] **Domy mieszkańców na Przedmieściu za Mostem Bazyliąńskim**

[...]

106. Dom Urgo Karczewskiego kredencera JWo Biskupa

Ur. Maciej Karczewski kredencarz

[...]

[k. 15] **110. Oficyna JWo Pasterza**

JW. Antoni Suf[f]czyński kasztel(anic)

Wojciech Staszyński kuchmistrz

Tomasz Kurowski kamerdyner

Jakub Sobolewski lokaj

Józef Folfoszyński strzelec

Feliks Gawłowski kuchta

Teodor Tokarski

Michał Jacińkowski

Jacenty chłopiec w kuchni do nauki

Benedykt Bielecki służący JWo Suffczyńskiego

³¹ Dodolski występuje wśród księży łuckich w 1816 r., ADŁ, *Status animarum 1815-1816*.

Józef Solarzycki stangret

[...]

[k. 15 v] **112. Dom na dziedzińcu XXży Bernardynów**

Marcin Czepurkowski kucharz JWo Biskupa

[...]

113. Dworek Urodzonego Ryndzkiego

Ur. Andrzej Ryndzki marszałek JWo Biskupa

Aneks 2³².

[k. 38] Kościół katedralny razem parafialny w mieście skarbowym Jego Imperatorskiej Mości Łucku, powiatowym, odległym od Żytomierza mil 30. Rozległość tej parafii liczy się, od wschodu do zachodu mil 4, od południa do północy mil 4-ry. Skład jej następujący: nazwiska wsi, wiosek i siedlisk w parafii łuckiej będących, z wyszczególnieniem ich dziedziców i posesorów, odległości od kościoła parafialnego, oraz wiele w mieście Łucku i w każdej wsi do tej parafii należącej dusz obrządku łacińskiego znajduje się.

Nazwa miejscowości	Odległość względem kościół parafialnego		Ludność				Ogół powsze- chny Dusz
	Mile	Werstwy	Liczba dusz zdatnych do Ś(więt)ej Komunii		Liczba dusz niesposobnych jeszcze do tejsze		
			M	Ż	M	Ż	
1. Łuck miasto powiatowe			508	618	54	62	1242
2. Bajów wieś [k. 38v]	1 1/2		21	14	5	3	43
3. Bodiaczów wieś	3		18	16	1	5	40
4. Boholuby wieś	2/4		8	7	1		16
5. Bohuszówka wieś			3	5			8
6. Boratynek Mniejszy wioska			1		2	1	4
7. Boratynek Większy [wioska]			2	1	2	2	7
8. Boruchów wieś	1/2		26	23	5	8	62
9. Botyn wieś	1 1/2						
10. Bukowa wieś [k. 39]	1 1/4		7	4	1		15
11. Czerczyce wieś	1/4		3	5			8

³² Uwaga! Ze względu na wielkość karty *Status animarum*, w edycji niniejszego tekstu, rozbito kartę na dwie części (Aneks 2 i Aneks 3), choć w dziele istnieją razem. Nadto w Aneksie 2, ze względu na szczupłość miejsca, zastosowano skróty M (Męskiej), Ż (Żeńskiej). W dziele Aneks 3 figuruje pod rubryką, gdzie wymieniane są miejscowości należące do parafii łuckiej.

12. Dworzec wioska		3	4	2			6
13. Dywinek siedlisko	1						
14. Górka wioska	1		4	4	1	1	10
15. Harażdża wioska	1 1/2		7	6	1		14
16. Hawczyce wioska	2 1/2			1			1
17. Hnidawa wieś		4	9	15	3	6	33
18. Horodyszczce wioska [k. 39v]	1		26	6	1	2	35
19. Jarowica wieś		2	12	13	1	1	27
20. Jeziórko wioska	1	2	11	13	1	2	27
21. Iwańczyce siedlisko	1	2	28	26	14	9	77
22. Karasówka siedlisko		5	2	1			3
23. Kiwirce wieś	1		17	18	4	9	48
24. Kleczany wioska	1	2		1	2	1	4
25. Klepaczów wioska [k. 40]	2		12	11	6	3	32
26. Kniahyninek wieś			6	7	2	3	18
27. Kopcze wioska	2		1		2		3
28. Kozin folwark	1	31/2					
29. Krasne siedlisko		1					
30. Krasne wioska		1	2	9		1	12
31. Krupa wieś	1		13	14	3	6	36
32. Kuczkarowiec wioska		21/2	6	6	1	1	14
33. Kulczyn wieś	1		10	8	1	5	24
34. Liplanki siedlisko		5	2	4	1	1	8
35. Liplany wioska [k. 40v]		5		3			3
36. Łyszczce wieś	1	1	7	7			14
37. Miłusze wieś		5	13	9	2	2	26
38. Nieboszczka wieś	1		22	27	9	9	67
39. Niemieckie wioska	1		4	4		1	9
40. Olszany wioska	1		3	8	2	1	14
41. Omelanik wioska		2	3	4		1	8
42. Omelaniczek wioska		3		2	1		3
43. Ozdów wioska	1	5	7	6	1		14
44. Poddębce wieś	2		22	20	4	5	51
45. Podhajce wieś		71/2	10	11	3	3	27
46. [k. 41] Podhajczyki wioska		5	15	11	6		32
47. Połonna wieś	1		3	5	1		9
48. Przedmoście wioska	1		3		1		4
49. Rokinie wioska	1	21/2	7	12	3	5	27
50. Rowańce wioska		1	4	5	1	1	11
51. Sapahów wioska	1	21/2	7	19	2	5	33
52. Serniki wieś	1	5	9	4	1	5	19
53. Siekierzyce wioska	2		1	3			4
54. Smolarnie Żydyczyńskie: Klepaczowska, Slepetycka i Żeleźnicka, czyli Majdany	2		17	12	3	5	37
55. Stawek wioska	1	21/2					
56. Teremne wioska		5	10	11	9	2	32
57. Trościanka wioska	2		8	12	2	2	24
58. Wierzchpolle uroczysko	1	5					
59. Wiszniów wioska	2						

60. Worotniów wieś		5	11	10	5	7	33
61. Wólka wioska		1	27	26	7	6	66
62. [k. 41v] Wyszków wieś		4		1			1
63. Żabka wioska	1	5	12	16	3	6	37
64. Zaborol wieś		5	24	26	6	9	65
65. Zmininiec wioska		5	2	7	2		11
66. Zwirów wieś			8	2	1	1	12
67. Żydyczyn wieś	1		19	18	5	6	48
Cały ogół w parafii łuckiej			1047	1159	195	217	2618
W szczególności zaś liczy się:							
We wsiach			539	541	141	155	1376
W mieście Łucku			508	618	54	62	1242
Summa ogólna			1047	1159	195	217	2618

Aneks 3.

[k. 38]

1. Łuck, miasto skarbowe, powiatowe, imperatorskie, gdzie kościół leży na wschód, liczy parafian obrządku łacińskiego.
2. Bajów, wieś na południe za rzeką Styrem, w posesji kolokacyjnej³³ [k. 38v] zostająca, na 4-ry części dzieląca się, to jest WW. Steckich, konsukcesorów JWo niegdy Iwona Steckiego³⁴ s(tarosty) r(udzińskiego), WW. Drzewieckich³⁵, Wo Zbrożka³⁶ i W. Ryszkowskich³⁷.
3. Bodiaczów, wieś na północ, dziedziczna WWch Korzeniowskich s(ukce)s(o)rów, niegdy Wo Jakuba Korzeniowskiego s(tarosty) h(nidawskiego), pod prawo dożywotnie W. Barbary z Zatorskich Korzeniowskiej³⁸ matki wdowy podpadająca.
4. Boholuby, wieś na zachód za rzeką Styrem położona, do opactwa żydyczynskiego WWch XXży bazylianom funduszem nadana.
5. Bohuszówka, wieś na zachód za rzeką Styrem, do włości zabczolskiej dóbr

³³ Posesja kolokacyjna – wieś szlachecka podzielona na części należące do różnych właścicieli.

³⁴ Iwon Stecki, star. rudziński, dziedzic Horodyszcz i Bajowa, deputat do trybunału wołyńskiego, bezżenny, T. Żychliński, *Złota księga szlachty polskiej*, t. 10, Poznań 1888, s. 8.

³⁵ Stanisław Drzewiecki, dziedzic, kawaler, l. 38 (brak w 1819 r.).

³⁶ Bartłomiej Zbrożek, dziedzic Kryłowa, wojski krzemieniecki, l. 55 (†1818), ożeniony 12 II 1787 r. z Jozafatą z Komarnickich Korzeniowską, wdową i ponownie z Teresą z Dziakiewiczów, szlachcianką z Bielskiego, l. 39 (II żona), Żychliński, dz. cyt., t. 25, Poznań 1903, s. 134; ADŁ, *Dubno*.

³⁷ Piotr Ryszkowski, dziedzic, l. 36, woźny pow. łuc. (1819), ożeniony z Franciszką z Krajewskich, 1v^o Tyszecka, l. 30.

³⁸ Barbara z Zatorskich Korzeniowska, dziedziczka, wdowa, lat 55.

- dziedzicznych JWo Floriana Czarneckiego³⁹ k(asztelanica) b(racławskiego) należąca.
6. Boratynek Mniejszy, wioska na zachód za rzeką Sterem, do włości Krupskiej, dóbr dziedzicznych JWo Jana Zakrzewskiego⁴⁰ m(arszałka) p(owia)tu taraszcz(zańskiego)⁴¹ należąca się.
7. Boratynek Większy, na wschód za rzeką Styrem, do tejże włości Krupskiej należąca.
8. Boruchów, wieś ku północy, na 4-ry części dzieląca się, z których jedna Wo Dziusy, pod prawo dożywotnie W. Marianny Dziusiny⁴², Wo niegdy Antoniego Dziusy⁴³, pozostałej małżonki, matki Wo Euzebiego⁴⁴, wdowy podpadająca. Druga sukcesorów Wo niegdy Michała Zbrożka⁴⁵, pod prawo dożywotnie W. Joanny z Kuleszów Zb[r]ożkowej, pozostałej Wo Michała Zbrożka małżonki wdowy podpadająca. Trzecia sukcesorów WŚp. Stanisława Rożańskiego, w posesji arendownej⁴⁶ Wo Bogusława Starzyckiego⁴⁷ teraz będąca. Czwarta część funduszem kolegium łuckiemu WW. XXży trynitarzom nadana.
9. Botyn, wieś pojezuicka, na wschód, prawem emfitewtycznym⁴⁸ od R(zeczy)p(ospoli)tej Pol(skiej) JWu Stanisławowi Zagórskiemu nadana, a od tegoż JWu Rochowi Teleżyńskiemu⁴⁹ b(ywszemu) chor(ążemu)

³⁹ Florian Czarnecki, s. Jana Antoniego, kasztelan braclawski, dziedzic wsi Bohuszówka, Hawczyce, Kozin, Krasne siedlisko, Omelanik, Omelaniczek i Zaborol (dwór), l. 63, żonaty z Anną ze Skarzyńskich, l. 37 (II żona), S. U r u s k i, *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*, t. 2, Warszawa 1905, s. 371; PSB, t. 2, s. 201; *Ż y c h l i ń s k i*, dz. cyt., t. 1, Poznań 1879, s. 51.

⁴⁰ Jan Zakrzewski, marszałek pow. żytom., dziedzic Boratynka Mniejszego i Większego, Krupy (dwór: od 1815 r. rządził nim ekonom Franciszek Grabowski; Zakrzewski przybył doń w 1817 r.), Stawka, l. 50 (w 1817 r.), żonaty z Ewą z Darewskich, l. 32 (w 1817 r.).

⁴¹ Miasto w okręgu Biała Cerkiew na Ukrainie, *Wielka ilustrowana encyklopedia powszechna Gutenberga*, t. 17, Warszawa 1995 (reprint), s. 92.

⁴² Marianna z Kobyłańskich Dziusina, l. 70.

⁴³ Antoni Dziusa, dziedzic, l. 72.

⁴⁴ Euzebi(usz) Dziusa, l. 44, żonaty z Katarzyną z Strzelnickich, l. 42.

⁴⁵ Michał Zbrożek, komornik ziemski krzemieniecki (wojski krzemieniecki), zaślubił w Mi chałkowcach 26 XI 1788 r., Joannę z Kuleszów, podstolanek inflancką. W 1815 r. Joanna, już jako wdowa, liczyła l. 41. ADŁ, *Ostróg*; *Ż y c h l i ń s k i*, dz. cyt., t. 25, s. 134.

⁴⁶ Arenda, dzierżawa z prawem korzystania z dochodów za umowną ceną.

⁴⁷ Bogusław Starzycki, dziedzic części Boruchowa i dzierżawca Karasówki (dwór, w którym mieszkał od 1816 r.), l. 43, ożeniony z Anną z Dobrowolskich, 1v⁰ Jaśkiewicz, l. 32.

⁴⁸ Według *Słownika wyrazów obcych* PWN, Warszawa 1989, s. 189, emfiteuza to dzierżawa wieloletnia cudzego gruntu z prawem pobierania pożytków, wznoszenia budowli itp., ale bez prawa własności gruntu i możliwości nabycia tego prawa przez zasiedzenie.

⁴⁹ Roch Teleżyński, były chorąży pow. łuc., dziedzic Botyna, Dywinka, Łyszcz (dwór)

- p(owia)tu łuc(kiego) z tymże prawem odstąpiona, w posesji tegoż zostaje.
10. Bukowa, wieś na północ za rzeką Styrem, przedtem do dwóch kanoników katedr(alnych) łuc(ki)ch z funduszu przynależna, której połowa, ile fundusz kanoniczy jest *praestimonium*, w posesji Wo JXa Wincentego Dobrowolskiego⁵⁰ kkt⁵¹, druga zaś, dawniej fundusz [k. 39] drugiego kanonika, prawem monarszym JWu grafowi Esterhazemu generałowi⁵² nadana, a teraz przez tegoż JWu Romualdowi Bystremu⁵³, aktualnemu stanu Imperii Rosyjskiej konsyliarzowi⁵⁴, dziedzictwem od(s)przedana, w posesji arendownej Wo Jana Hanna⁵⁵ st(aros)ty baniszpol(skiego) zostaje.
  11. Czerczyce, wieś na zachód za rzeką Styrem, dziedziczna WWch Pawłowskich, pod prawo dożywotnie W. Róży z Jurkowskich Pawłowskiej⁵⁶ matki wdowy podpadająca, w posesji tejsze zostaje.
  12. Dworzec, wioska na wschód. Dziedziczna Wo Szczęsnego Kobylińskiego⁵⁷ chambel(ana) dworu pol(skiego), w posesji tegoż zostaje.
  13. Dywinek, siedlisko na wschód, do Łyszczu należąca prawem emfitewtycznym, dziedziczna Wo Rocha Teleżyńskiego. Żadnego nie ma parafianina.
  14. Górka, wioska na południe za rzeką Styrem, w posesji kolokacyjnej, przedtem niegdy JWu Iwona Steckiego st(aros)ty rud(zińskiego) będąca, teraz zaś po śmierci tegoż w posesji sukcesjonalnie WWch Steckich konsukcesorów zostaje.

i Wierchpolla. W Łyszczu we dworze w 1815 r. przebywał jednak Ignacy Teleżyński, podkomorzy łuc. i jego synowiec, chorążyc łuc. Ignacy Teleżyński.

⁵⁰ Dobrowolski Wincenty Pocisk, s. Antoniego i Franciszki, asesor kons. gen., kan. kat. żytom. 1798, kan. kat. łuc., exam., cenzor książek relig. 1802, prep. torczyński 1802-1817, prep. koadiutor turzyski 1796-1802, potem już prep. turzyski 1802-1831, dziekan kowelski 1796-1805, kan. kat. żytom. 1799, †26 IV 1831 w Łucku na cholerę, ADŁ, *Dir 1802; Materiały do obsady parafii-Turzysk; Torczyn; Turzysk; Turzysk-koperta-XX Proboszczowie; Liber processuum eccle(s)iae Bereznensis*, k. 37 v.

⁵¹ Kanonik katedralny łucki.

⁵² Na Wołyniu miał majątki emigrant węgierski Walenty hr. Esterhazy (1740-1815), po którym dziedziczył jego syn Władysław († ok. 1886), R. A f t a n a z y, *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. Województwo wołyńskie*, t. 5, Wrocław 1994, t. 5, s. 113.

⁵³ Romuald Joachim Bystry, s. Józefa, kaszt. brzeskiego i Ludwika ze Zborowskich, star. hutowski, aktualny konsyliarz stanu Ces. Ros., dziedzic dóbr antopolskich, poseł na sejm 1782, star. błudowski 1789, dziedzic połowy Bukowej, Iwańczyc, Miłusz, Olszan, Serników i Trościanki, l. 58, † po 1824 r., żonaty z Anną z Rakowskich, l. 48, U r u s k i, dz. cyt., t. 2, s. 115; A f t a n a z y, dz. cyt., t. 5, s. 152-153; PSB, t. 3, s. 173.

⁵⁴ Konsyliarz, urzędnik pełniący funkcję radcy z wyboru lub nominacji.

⁵⁵ Jan Hann, star. głuchocki, posesor, l. 43, wdowiec (brak go już od 1816 r.).

⁵⁶ Róża z Jurkowskich Pawłowska, wdowa, l. 68 (brak w 1819 r.).

⁵⁷ Szczęsny (Feliks) Kobyliński, szambelan dworu polskiego, sedzia graniczny woj. wołyńskiego, l. 69. 3 VII 1792 r. w Rzeczy poślubił Wiktorię ze Zmigrodzkich Piaskowską, wdowę, ADŁ, *Tuczyn*.

15. Harażdża, wioska na wschód. Dziedziczna Wo Kajetana Trzebuchowskiego chor(ążego) włodziimir(skiego), w posesji zastawnej Wo Łukasza Trzczińskiego⁵⁸ będąca.
16. Hawczyce, wioska z majdanem na wschód. Dziedziczna i w posesji JWo Floriana Czarneckiego kaszt(elanica) bract(awskiego) zostaje.
17. Hnidawa, wieś na południe za rzeką Styrem, na 2 części dzieląca się. Jedna zwana Królewszczyna, prawem emfitewtycznym, za przywilejem starostwa⁵⁹, JWu Śp. Antoniemu Lipskiemu staroście hnidawskiemu nadana. Druga dziedzictwem od JWo Olizara⁶⁰ podcz(aszeg)o W(ielkiego) Ks(ię)stwa Lit(ewskiego)o nabyta, które to obydwie części, w posesji tak emfitewtycznej jako i dziedzicznej s(ukce)s(o)rów tegoż niegdy JWo Lipskiego st(aros)ty hnidawskiego zostają, pod prawo dożywotnie JW Barbary z Dłużewskich Lipskiej⁶¹ matki wdowy podpadające.
18. Horodyszcz, wioska na południe za rzeką [k. 39v] Styrem, w posesji kolokacyjnej, przedtem JWo Iwona Steckiego s(tarosty) r(udzińskiego), a teraz przez sukcesją w posiadaniu WWch Steckich⁶² konsukcesorów tegoż i Wo Litwińskiego⁶³ p(orucznika) w(ojsk) p(olskich) będąca.

⁵⁸ Łukasz Trzcziński, dziedzic, oficer w. pol. (centurio), l. 31, żonaty 10 VII 1817 r. w Porsku Wielkim z Marianną z Peretiatkiewiczów, szambelanówną dworu pol. (w 1818 r. miała 20 lat). Prawdopodobnie s. Jana i Konstancji z Piaskowskich, który w 1843 jako wdowiec poślubił w Łucku Teklę z Lenkiewiczów Byczkowską, wdowę (nr 13 księgi ślubów), ADŁ, *Łuck; Mielnica*.

⁵⁹ Starostwo niegrodowe hnidawskie, *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, pod red. F. Sulimierskiego, B. Chlebowskiego i W. Walewskiego, t. 3, s. 80.

⁶⁰ Filip Nereusz Olizar Wołczkiewicz h. Chorągwie Kmitów, s. Fryderyka i Józefy Tokarskiej, ochrzc. z wody 28 V 1806, uzupełn. chrztu 2 VII 1806 Chinocz, szambelan królewski 1774, podczaszy 1780-1794, marszałek Trybunału Koronnego 1791, rzeczywisty radca stanu ros., †1816, żonaty z Ludwiką Szczyt, c. Krzysztofa Szczyta-Niemirewicz, star. witagolskiego, *Urzednicy centralni i dygnitarze Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV-XVIII wieku. Spisy* (dalej cyt. U), t. 11, oprac. H. Lulewicz i A. Rachuba, Kórnik 1994, s. 146, 226; K. Pułaski, *Kronika polskich rodów szlacheckich Podola, Wołynia i Ukrainy*, t. 2, opr. i przygot. do druku T. Epsztein i S. Górzyński, Warszawa 1991, s. 126-127; ADŁ, *Włodzimierzec*.

⁶¹ Barbara z Dłużewskich Lipska, dziedziczka Hnidawy (dwór) i Przedmościa, wdowa, l. 46.

⁶² Adam Stecki, * 1784, s. Ignacego Kajetana i Łucji Michałowskiej, chorążyc w. pol., kapitan w. pol., dziedzic wsi Horodyszcz (dwór; od 1818 r. przebywał we dworze w Górcy), † w młodym wieku, żonaty (ok. 1817) z Agnieszką z Jakubowskich (l. 20 w 1818 r.). Ignacy Leonard Stecki, brat Adama, podstoli lubaczowski 1788, podczaszy lubaczowski 1789-1792, sędzia ziem. pow. łuc., dziedzic, bezzenny (w latach 1815-1816 mieszkał we dworze w wsi Horodyszcz; wg *Status animarum* i ADŁ, *Równy; Aleksandria; Czartorysk*, był żonaty najpierw z Teklą Przygodzką, pułkownikówną W. Ks. Lit. (ślub w Chrasku 30 I 1785), następnie z Kunegundą Karszaną, podstolanką koronną (Czetwertnia 26 VI 1792), c. Józefa i Elżbiety z Darwskich.), U III/2, s. 266. Obaj byli właścicielami wsi: części Bajowa, Górki, Horodyszcz, części Ozdowa, Połonnej, Aftana z y, dz. cyt., t. 5, s. 137; *Żychliński*, dz. cyt., t. 10, s. 10.

⁶³ Elias Litwiński, por. w. pol., dziedzic, l. 36, żonaty w Tuliczowie 16 V 1804 r. z Zofią z Załęskich, chorążanką nowogródzką, c. Stefana i Anny ze Slubicz Wojnarowskich, l. 31.

19. Jarowica, wieś na północ, WWm Jchm(ościom) XXży trynitarzom konwentu łuckiego, funduszem zapisana.
20. Jeziórko, wioska na północ, do opactwa żydyczyńskiego WWch XXży bazylianów funduszem zapisana, w posesji arendownej Wo Jana Pestchaydra⁶⁴ doktora zostaje.
21. Iwańczyce, wieś na zachód za rzeką Sterem, dziedziczna i w posesji JWo Romualda Bystrego aktualnego stanu Imperii Rosyjskiej konsyliarza zostająca.
22. Karasówka, siedlisko na wschód, gdzie na polach do miasta Łucka należących, kilka domów przez mieszczan łuckich, z gospodarskim zabudowaniem postawionych, tudzież karczma zajezdna i winnica oraz cegielnia znajdowały się, przez Sławet(nego) Jana Piotrowicza mieszczanina łuc(kieg)o, właściciela tychże zabudowań, konwentowi WW. OO. bonifratrów łuckich testamentem legowane były, a od tychże Wu Bogusławowi Starzyckiemu, arendownym kontraktem wypuszczone, zdarzonym pożarem ognia spustoszone, karczma tylko, winnica i cegielnia, w dzierżeniu arendownym tegoż Wo Starzyckiego zostają.
23. Kiwirce, wieś na północ, dziedziczna i w posesji Wo Leona Schemiotha⁶⁵ cześ(nika) krzem(ienieckiego)o zostaje.
24. Kleczany, wioska na wschód, dziedziczna JJWW Kuczyńskich w posesji arendownej Wo Jana Baczewskiego byw(szego) podsęd(ka) ziem(skiego) łuc(kiego) zostaje.
25. Klepaczów, wioska na północ, do opactwa żydyczyńskiego WW. XX. bazylianów z funduszu przynależna, w posesji [k. 40] arendownej Wo Piotra Augustynowicza⁶⁶ por(uczniaka) w(ojsk) pol(skich) zostaje.
26. Kniahyninek, wieś na północ za rzeką Styrem, w dziedzicznej posesji Wo Tomasza Falkowskiego⁶⁷ zostaje.
27. Kopcze, wioska na wschód, dziedziczna i w posesji JWo Kazimierza Piotrowskiego, Wu Stanisławowi Piotrowskiemu⁶⁸ chor(ążemu) p(owia)tu łuc(kiego), synowi wypuszczona, teraz w posesji tegoż zostaje.
28. Kozin, folwark na zachód za rzeką Styrem położony, do dóbr dziedzicznych

⁶⁴ Jan Pastchayder, lekarz, posesor, l. 59, żonaty z Anną z Kozickich, l. 52.

⁶⁵ Leon Szemioth, cześnik krzemieniecki, chorąży w. pol. (chorąży pow. łuc.), dziedzic, l. 37, żonaty 30 I 1806 r. z Anielą z Wykissatych (Wykissałów), l. 25, ADEŁ, Łuck.

⁶⁶ Piotr Augustynowicz, por. w. pol., posesor, l. 45, żonaty z Teklą z Matuszewiczów, l. 33.

⁶⁷ Tomasz Falkowski, posesor, l. 31, żonaty z Marianną z Hulewiczów, l. 29.

⁶⁸ Stanisław Piotrowski, s. Kazimierza, chorąży pow. łuc., w 1815 r. pełnił obowiązki marszałka szlachty pow. łuc., mieszkał w Podhajcach wraz z ojcem, l. 19, Z. L. R a d z i m i ń s k i, *Marszałkowie wołyńskiej ziemi przed Unią Lubelską i miana ich spadkobiercy marszałkowie szlachty wołyńskiej w porozbiorowej dobie*, Lwów 1916, s. 34.

- JWo Floriana Czarneckiego k(asztelanica) b(raclawskiego) klucza zaborolskiego należący. Żadnego nie ma parafianina.
29. Krasne⁶⁹, siedlisko na zachód za rzeką Styrem, murowane, austeryję⁷⁰ i oficyna, teraz spustoszone i niemieszkalne.
  30. Krasne, wioska na zachód za rzeką Styrem, przedtem do starostwa łuckiego należąca, teraz prawem monarszym WW. Iskrom nadana.
  31. Krupa, wieś na wschód, dziedziczna i w posesji JWo Jana Zakrzewskiego marszał(ka) p(owia)tu taraszc(ańskiego) zostaje.
  32. Kuczkarowiec, wioska na zachód za rzeką Styrem, w posesji emfitewtycznej, teraz Wo Stefana Godlewskiego⁷¹ pisarza ziem(skiego) p(owia)tu łuc(kiego) zostaje.
  33. Kulczyn, wieś na północ, na dwie części dzieląca się, z których jedna przedtem do starostwa łuckiego należała, prawem monarszym WW. Iskrom nadana. Druga zaś biskupom łuckim obrządku greko-unickiego z funduszu przynależna, także prawem monarszym JWu generałowi Passekowi nadana, a od tegoż JWu grafowi Komorowskiemu dziedzictwem od(s)przedana, w posesji tegoż te obydwie części, pierwsza od WWch Iskrów, druga od JWo generała Passekowa, nabyte zostają.
  34. Liplanki, siedlisko na północ, do opactwa żydyczyńskiego WW. XXży bazylianów z funduszu należąca.
  35. Liplany, wioska na północ, przedtem biskupom łuckim, obrządku greko-[k. 40v]unickiego obrządku przynależna, teraz JWu generałowi Passekowi prawem monarszym darowana, potem przez tegoż generała JWej grafównie Sołtykównie, dożywociem zapisana, w posesji Wo Łutawina majora w(ojsk) r(osyjskich) zostaje.
  36. Łyszczce, wieś pojezuicka, na wschód, od R(zeczypos)p(o)l(i)tej Polskiej prawem emfitewtycznym JWu Stanisławowi Zagórskiemu orderu Ś(więtego) Stanisława kawalerowi nadana, a teraz przez tegoż JWo Zagórskiego Wu Rochowi Teleżyńskiemu byw(szemu) chor(ążemu) p(owia)tu łuckiego z tymże prawem odstąpiona, w posesji tegoż zostaje.
  37. Miłusze, wieś na północ za rzeką Sterem, teraz dziedziczna JWo Romualda Bystrego ak(tualnego) stanu Imperii Rosyjskiej konsyliarza, w posesji Wo Jana Stobnickiego⁷² zostaje.

⁶⁹ Należały w 1816 r. do klucza zaborolskiego Floriana Czarneckiego, ADŁ, *Status animarum 1816*.

⁷⁰ Austeria, inaczej zajazd, karczma.

⁷¹ Stefan Godlewski, pisarz ziemski pow. łuc., dziedzic, wdowiec, l. 41, ożeniony w 1816 r. z Heleną z Jabłońskich, l. 19 (w 1816 r.). Godlewski nie występuje w 1819 r.

⁷² Jan Stobnicki, posesor wsi Miłusze (dwór) i Serniki. W Miłuszach przebywał Stanisław Stobnicki, s. Jana (tylko w 1815 r.). W l. 1816-1819 Jan (l. 62) z żoną Elżbietą z Kruszewskich (l. 60) i dziećmi mieszkał w Łucku. W 1819 r. figuruje tam również syn Stanisław.

38. Nieboszczka, wieś, czyli Wólka Żydyczyńska, na północ, do opactwa żydyczyńskiego WWch XXży bazylianów i monasteru tegoż funduszem nadana.
39. Niemieckie, wioska na północ za rzeką Sterem, której połowa do archidiaconii katedralnej łacińskiej łuckiej, a druga do tejże prałatury łuckiej unickiej ruskiej należą i w posesji, pierwsza Wo JXa Marcina Bosakowskiego archidiacona katedry łacińskiej łuckiej⁷³, druga w posesji Wo JXa Buczyńskiego⁷⁴ archidiacona greko-unickiego ruskiego zostają.
40. Olszany, wioska na północ za rzeką Styrem, do klucza iwańczyckiego dóbr dziedzicznych JWo Romualda Bystrego aktual(nego) stanu Imperii Rosyjskiej konsyl(iarza) należąca, w posesji zastawnej Wo Dionizego Miklera⁷⁵ zostaje.
41. Omelanik, wioska na zachód za rzeką Sterem, do klucza zaborolskiego dóbr dziedzicznych JWo Floriana Czarneckiego k(asztelanica) b(raclawskiego) należąca.
42. Omelaniczek, wioska na zachód za rzeką Sterem, tenże klucz zaborolski JWo Floriana Czarneckiego k(asztelanica) b(raclawskiego) składająca.
43. Ozdów, wioska na południe za rzeką Styrem, posesji kolokacyjnej na 3 części dzieląca się, z których pierwsza s(ukce)s(o)rów, niegdy JWo Iwona Steckiego s(tarosty) r(udzińskiego), WW. Steckich, druga W. Salomei Temberskiej⁷⁶ wdowy, trzecia W. Wietrzyńskiej s(tarościny) d(?) wdowy zostaje.
44. Poddębce, wieś na wschód, dziedziczna i w posesji Wo Kajetana Trzebuchowskiego⁷⁷ horodniczego włodziimir(skiego) będąca.
45. Podhajce, wieś od wschodu ku północy, dziedziczna i w posesji Wo Kazimierza Piotrowskiego⁷⁸ skarbnika wołyńskiego zostaje.
46. [k. 41] Podhaj[czyki, wioska na wschód, na 2 części dzieląca się, jedną Wo Kazimierza Piotrowskiego skarbnika woł(yńskiego), drugą zaś w samych

⁷³ Zob. przypis nr 16.

⁷⁴ Ks. Buczyński Jan, latynizatus, 1804 w Hoszczy, 1806-1808 kom. w Aleksandrii, kan. 1805-1808, kan. kat. łuc. – unickiej, † w Hoszczy 28 X 1816, lat 74, pogrzeb. na cment. par. w Międzyrzeczu Koreckim, ADŁ, *Międzyrzec Korecki-koperta; Aleksandria-koperta-XX Proboszczowie*.

⁷⁵ Dionizy Mikler (Mac Clair), s. Jana i Anny z Makinów, posesor, projektant ogrodów, urządził Bystremu gród w Iwańczykach, l. 46, żonaty (Olszany 24 IV 1813) z Katarzyną z Narodosławskich (II żona), c. Stanisława i Doroty z Piątkowskich, l. 32, A f t a n a z y, dz. cyt., t. 5, s. 153; ADŁ, *Łuck*.

⁷⁶ Salomea z Baczyńskich Temberska (Tęberska – 1819), wdowa, l. 60 (w 1816 miała 38 lat?).

⁷⁷ Kajetan Trzebuchowski, horodniczy włodziimerski, dziedzic wsi: Harażdża, Poddębce (dwór) i Wiszniów, l. 66, żonaty z Teklą z Sławuszewskich, l. 55. Najprawdopodobniej Kajetan Aleksander Tadeusz, s. Walentego, cześnika łomżyńskiego i Marianny Jasieńskiej, ochrzc. z wody 6 VIII 1748, uzupeł. chrzest 19 II 1751, ADŁ, *Dubno 143*.

⁷⁸ Kazimierz Piotrowski, skarbnik wołyński, dziedzic Kopcze, Podhajce (dwór), części Podhajczyków, wdowiec, l. 65.

- grontach Ur. Giżewskiego⁷⁹, w dziedzicznym dzierżeniu tychże zostają.
47. Połonna, wieś na południe za rzeką Sterem, w posesji kolokacyjnej, przedtem JWo Śp. Iwona Steckiego star(osty) rud(zińskiego), teraz prawem sukcesji w posiadaniu WW Steckich konsukcesorów zostaje.
  48. Przedmoście, wioska na południe za rzeką Sterem, dziedziczna WW. Lipskich sukcesorów, niegdy JWo Antoniego Lipskiego starosty hnidaw(skiego), pod prawo dożywotnie JW. Barbary Lipskiej s(tarościny) h(nidawskiej), matki wdowy podpadająca.
  49. Rokinie, wioska na północ za rzeką Sterem, do opactwa żydyczyńskiego WWch XXży bazylianów i monasteru tegoż funduszem nadana.
  50. Rowańce, wioska na wschód za rzeką Sterem, do kapituły łuckiej unickiej przynależna.
  51. Sapahów, wioska na północ, do opactwa żydyczyńskiego i monasteru WWch XXży bazylianów z funduszu przynależna, w posesji arendownej W. Heleny Wykissatowy⁸⁰ wdowy zostająca.
  52. Serniki, wieś na północ za rzeką Sterem, do klucza iwańczyckiego dóbr dziedzicznych JWo Romualda Bystrego aktualnego stanu Imperii Ros(yjskiej) konsyl(iarza) należąca, w posesji zastawnej Wo Jana Stobnickiego będąca.
  53. Siekierzyce, wioska na północ, funduszem WW. XX. trynitarzom kolegium łuckiego nadana, w dzierżeniu tychże zostaje.
  54. Smolarnie Żydyczyńskie, czyli Majdany, na północ, do pędzenia smoły, po lasach żydyczyńskich, do opactwa tegoż należących pozakładane, a takich smolarń jest 3. Klepaczowska, Slepetycka i Żeleźnicka zwane.
  55. Stawek, wioska na wschód, do wsi Krupy dóbr dziedzicznych JWo Jana Zakrzewskiego marszał(ka) p(owia)tu taraszcz(ańskiego) należąca. Żadnego nie ma parafianina.
  56. Teremne, wieś ku północy, przedtem do biskupstwa łuckiego unickiego należąca, teraz prawem monarszym JWu generałowi Passekowi nadana, potem przez tegoż generała JW. grafównie Sołtykównie dożywociem zapisana, w posesji onej zostaje.
  57. Trościanka, wioska na północ za rzeką Sterem, do klucza iwańczyckiego dóbr dziedzicznych JWo Romualda Bystrego a(ktualnego) s(tanu) I(mperii) R(osyjskiej) k(onsyliarza) należąca, w posesji tegoż zostaje.
  58. Wierzchpolle, uroczysko na wschód ku północy, do dóbr Łyszczu, teraz Wo Rocha Teleżyńskiego byw(szego) chor(ążego) p(owia)tu łuc(kiego) należąca, żadnego nie ma parafianina.
  59. Wiszniów, wioska od wschodu ku północy, w dziedzicznej posesji Wo

⁷⁹ Onufry Giżewski, dziedzic, l. 57, ożeniony z Franciszką z Podgorskich, l. 40.

⁸⁰ Helena Wykissatowa, wdowa, posesorka, l. 41.

- Kajetana Trzebuchowskiego h(rodniczego) w(łodzimierskiego) zostająca. Żadnego nie ma parafianina.
60. Worotniów, wieś na wschód, dziedziczna JJWWch Kuczyńskich⁸¹, w posesji arendownej Wo Jana Baczewskiego⁸² b(ywszego) p(odśędka) z(iemi) ł(uckiej) będąca.
  61. Wólka, wioska na północ, w dziedzicznej posesji JWo Antoniego Dąbrowskiego PD⁸³, a od tegoż w dzierżawę za jakimkolwiek prawem W. Marcjannie z Dąbrowskich Scijewskiej⁸⁴ wypuszczona, w posesji tejez zostaje.
  62. [k. 41v] Wyszaków, wieś na północ, funduszem XX. trynitarzom kolegium łuckiego nadana, w dzierżeniu tychże zostaje.
  63. Żabka, wioska na północ, do opactwa żydyczyńskiego monasteru XXży bazylianów funduszem nadana.
  64. Zaborol, wieś na zachód za rzeką Styrem, dziedziczna i w posesji JWo Floriana Czarneckiego kasztelanica braclawskiego.
  65. Zmininiec, wioska na północ za rzeką Styrem, dziedziczna JWo Hulewicza sędziego ziemskiego powiatu łuckiego, w posesji Wo Antoniego Wysockiego⁸⁵ będąca.
  66. Zwirów, wieś od wschodu ku północy, dziedziczna i w posesji JJWWch Kuczyńskich zostaje.
  67. Żydyczyn, wieś na północ, do opactwa żydyczyńskiego WWch XXży bazylianów funduszem nadana i zapisana, w posesji monasteru i opactwa będąca.

Cały ogół w parafii łuckiej.

W szczególności zaś liczy się we wsiach.

W mieście Łucku.

Summa ogólna.

⁸¹ Aleksander Kuczyński h. Ślepowron, s. Feliksa i Józefy Butlerówny, *1803 (?), †8 V 1858, oficer w. pol., szambelan cesarski, późn. marszałek szlachty gubernii siedleckiej, dziedzic Korczewa, Miedznej (siedl.), Kleczan, Worotniowa i Zwirowa, żonaty z Joanną z Wulfersów (†1888), *Aftanazy*, dz. cyt., t. 5, s. 593; A. Boniecki, *Herbarz polski*, t. 13, Warszawa 1909, s. 119; J. War miński, *Województwo podlaskie w powstaniu listopadowym*, „Rocznik Lubelski”, 25-26 (1983-1984) s. 80.

⁸² Jan Baczewski, były podsędek ziemi łuc., posesor Kleczan i Worotniowa (dwór), l. 49, żonaty z Anną z Jabłońskich, l. 25.

⁸³ Bliżej nie odczytany urząd.

⁸⁴ Marcjanna z Dąbrowskich Scijewska, posesorka, wdowa, l. 47.

⁸⁵ Antoni Wysocki, posesor Zmininica i Nieboszczki (dwór), l. 53, żonaty z Teklą ze Słomińskich, l. 33. W spisie miejscowości przynależnych do parafii Łuck z 1815 r., nie wymieniono, iż Wysocki jest właścicielem Nieboszczki (ale jest pod r. 1816); figuruje jedynie w szczegółowym opisie. Antoni Wysocki zmarł w 1818 r.

DIE LATEINISCHE DOMPFARREI IN ŁUCK 1815 NACH DEM *STATUS ANIMARUM PAROCHIAE LUCEORIENSIS*. DIE DIÖZESANGEISTLICHKEIT UND DAS TERRITORIUM DER PFARREI

ZUSAMMENFASSUNG

Im Zentrum für Kirchliche Bibliotheken, Archive und Museen an der Katholischen Universität Lublin befindet sich u.a. auch ein Manuskript aus dem 19. Jahrhundert mit dem Titel: *Status animarum parochiae Luceoriensis*. Das Buch umfaßt die Jahre 1815-1819. In ihm wurden jedes Jahr die Häuser und Menschen nach ein und demselben Schema verzeichnet. Das Manuskript stellt ein sehr genaues Verzeichnis aller zur Pfarrei gehörenden Orte (insgesamt 67) und aller Bewohner dieser Ortschaften (2618 Personen im Jahre 1815) dar, die der Verfasser folgendermaßen unterteilt: die Stadt Łuck selbst, größere und kleine Dörfer, Siedlungen, Anger, Meierhöfe und Vorwerke. Dem *Status animarum* zufolge zählte die Stadt Łuck 1815 1242 Bewohner und etwa 150 Häuser.

Das Buch diente vor allem zur Registrierung der römisch-katholischen und unierten Gemeindeglieder (die Zahl der letzteren war sehr gering), die vor dem Osterfest im Dom gebeichtet hatten.

Die Diözesangeistlichkeit der Dompfarrei wird vom *Status animarum* in vier Gruppen unterteilt: Domherren, Vikare, Mansionäre und Angelisten. Die Mansionäre waren Priester, die die Pflichten ewiger Vikare in der Kirche erfüllten (nicht zu verwechseln mit den Domvikaren), in diesem Fall am Dom von Łuck. Zu diesen Pflichten gehörten die Seelsorge, das Lesen der Marienmesse sowie das Vorbeten bzw. Singen des Stundengebets zu Ehren der Gottesmutter. Die Angelisten, die hier auch Altaristen genannt wurden, bildeten ein Kolleg von Priestern, die in der St.-Kasimir-Kapelle täglich die Motivmesse *de Angelis* (daher ihr Name) lasen.

Das Buch *Status animarum* liefert viele Informationen, die zur Erforschung der Bevölkerungsstruktur in der Pfarrei Łuck zu Beginn des 19. Jahrhunderts von Nutzen sind. Auf seiner Grundlage können wir die Grenzen der Pfarrei und die Zusammensetzung der Bevölkerung von Łuck und Umgebung genau bestimmen. Es zeigt sich, daß dieses Territorium damals überwiegend von Polen besiedelt war, wovon die Namen der Bevölkerung zeugen. Angesichts unserer ansonsten recht mangelhaften Informationen über diese Gebiete ist dieses Manuskript um so nützlicher, und ich bin der Ansicht, daß es von den Historikern, die sich mit diesen Gebieten beschäftigen, durchaus mit Gewinn benutzt werden kann.

Aus dem Polnischen übersetzt von Herbert Ulrich